



Frivilliga övervakningsprogrammet av bovin tuberkulos hos alpacka 2019

Bakgrund

Bovin tuberkulos orsakas av en bakterie, *Mycobacterium bovis*, som ger upphov till bölder i lymfknotor och inre organ t ex lungvävnaden. Sjukdomen utvecklas långsamt och är kronisk. Sjukdomssymptomen är ospecifika och flertalet däggdjur, inklusive människa, kan insjukna. Smittspridning sker via kroppsvätskor såsom luftvägssekret, saliv, mjölk, urin, träck och sädesvätska. Sjukdomen är spridd över hela världen, men Sverige har ett mycket gott smittläge avseende sjukdomen. Samtliga svenska produktionsdjur är fria från sjukdomen och det finns inte heller någon identifierad smitta bland vilda djur.

Det exakta antalet alpackor i Sverige är okänt men näringen uppskattar att populationen ligger mellan 3 000 och 4 000 djur. För att bredda avelsbasen importeras avelsdjur fortlöpande. Bovin tuberkulos finns i många av de länder vi importerar alpackor från.

År 2015 kom alpackanäringen, Jordbruksverket, SVA och Gård & Djurhälsa överens om att starta ett kontrollprogram för övervakning av bovin tuberkulos hos alpackor i Sverige. Programmet baseras helt på frivillig anslutning och alpackabesättningar som vill ansluta sig till programmet kontaktar Gård & Djurhälsan.

För att kontrollera en alpackabesättning avseende sjukdomen tas blodprov från besättningens alla djur som är över ett års ålder och en översiktlig hälsokontroll görs. Blodproverna skickas via SVA till ett laboratorium på Irland där proverna analyseras med ett antikroppstest. Metoden är mycket säkrare än tidigare använda hudtester. Det är dock viktigt att komma ihåg att det inte finns någon testmetod på levande djur som är 100-procentigt säker. Testresultaten skickas till SVA som svarar ut provresultaten till Gård & Djurhälsan. Därefter erhåller besättningen en status baserad på provsvaren. Statustilldelningen är uppbyggd enligt följande:

- **A-status:** Samtliga prover är testnegativa. Nästa provtagning görs efter två år. Är även dessa prover negativa förlängs A-status och ny provtagning sker efter fem år.



- **B-status:** Ett eller flera djur är testpositivt. En andra provtagning görs efter 90 dagar. Om samtliga prover testas negativt vid detta tillfälle tilldelas A-status, men ny provtagning kommer att göras efter ett år.
- **C-status:** Ett eller flera djur är testpositivt vid både första och andra provtagningen. Vidare utredning genomförs då i samråd med Jordbruksverket och SVA.

Resultat

Vid årskiftet 2019-2020 fanns 69 besättningar med nästan 1 100 djur anslutna till programmet. Under året har 286 djur fördelade på 29 besättningar provtagits i programmets regi. Samtliga prover har varit negativa avseende bovin tuberkulos, dvs fria från misstanke om smitta. Antalet nya besättningar som anslutit sig har i år ökat avsevärt jämfört med föregående år. Under 2019 har 14 nya besättningar med totalt 100 individuella djur anslutit sig till programmet.

Några besättningar har antingen själva valt att gå ur programmet eller har inte följt provtagningsschemat och därför blivit uteslutna. Detta sammantaget gör att antalet anslutna besättningar ligger på samma nivå som föregående år.

Diskussion

Målsättningen med programmet är att antalet anslutna besättningar ska öka för att genom detta skapa ett tillräckligt stort underlag för att bedöma om den svenska alpackapopulationen sannolikt är fri från bovin tuberkulos. Som ett led i att sprida kunskap om programmet har det tagits fram två webinar under året, ett riktat till djurägare och ett riktat till praktiserande veterinärer. I dessa ges kortfattad information om sjukdomen bovin tuberkulos, bakgrunden till att programmet startats upp och programmets upplägg.

<https://www.gardochdjurhalsan.se/wp-content/uploads/2019/10/tb-alpacka-webinar-djuragare.mp4>

Övervakningen av bovin tuberkulos hos svenska alpackor är mycket viktig för att i ett tidigt skede kunna upptäcka en eventuell smitta och förhindra vidare spridning. Sjukdomen är svår att upptäcka genom sitt långsamma förlopp och diffusa symptombild, vilket gör att ett infekterat djur skulle kunna sprida smittan vidare till såväl andra djur som i värsta fall människor. Ett utbrott av bovin tuberkulos i Sverige innebär förutom lidande även stora ekonomiska förluster såväl för individuell djurägare som för staten, varför det är viktigt att fortsätta övervakningen av sjukdomen i Sverige.